

ГЛАВНИ
УТОРИНОК
И
СУБОТОМ
УРЕДИШТВО И АДМИНИ-
СТРАЦИЈА Његова Бр. 1
ЦЕТИЊЕ

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

УРЕЂУЈЕ ОДБОР
УРЕДИШТВО СЕ НЕ ВРАЂА
ТЕЛЕФОН УРЕДИШТВА
БРОЈ 64
ПРЕПЛАТА
МЕСЕЧНО ЛИ. 8—
ПОЈЕДНИ БРОЈ ЛИ. 1—

ЛИСТ ЗА НАЦИОНАЛНУ ПОЛИТИКУ, КЊИЖЕВНОСТ И ПРИВРЕДУ

ОБЈАШЊЕЊЕ ГЛАВНОГ НАЦИОНАЛНОГ ОДБОРА

Уредништву „Глас Црногора“
Цетње

Молим Уредништво да у наредном броју свог цијененог листа изволите, на одговарајућем мјесту, доијети ово објашњење Главног националног одбора:

У броју 44 „Глас Црногора“ од 22-VIII-1942 год. на првој страни уводног мјеста под насловом „Образовање Црногорског националног одбора“ донесена је листа чланова одбора и функционера, међу којима и име почасног претседника дивизијског генерала г. Луке Гојнића. По мјесту на коме је штампано име г. почасног претседника могло би се закључити да он у одбору има неку одређену функцију и одговорност. Међутим, Главни национални одбор на својој првој седници изабрао је за свог почасног претседника г. Луку Гојнића, див. генерала у пензији, искључиво као васлужног војника и војсковођу са обвиром на његову сјајну прошлост и придану службу народу и отаџбини, али без икакве функције и одговорности у одбору.

Ово се да видијети из писма које је Главни одбор упутно г. генералу Гојнићу, а које гласи:

„Уважени господице генерале, Вашим дунотодним радом на Пољу части и Ваше велике заслуге као елитних официра и обличних војсковође, чија је храброст била одличне неизмирне лубави према својем народу, стежали сје његово неодољиво поштовање и неизмирно признање својих војничких сличности, Подобирица и војника, јер сје Ви достопан, захтевања Отаџбини, водили кроз најстрашња рајина ишкунства.

Вашом високом националном свијешћу дали сје видан доказ каквим стојате према да иду достопан својих великих предака, Прани и искрени родољуби и чисти синови српског народа, коме сје Ви до сада предано служили.

У шо име Главни национални одбор, у знак признања и искреног поштовања, на својој првој седници изабрао Вас је за свог почасног претседника.

Изволите, Господине Генерале, предене приимиши на знање уз израз моје дубоког поштовања.“

Цетње, 23-VIII-1942 г.

Претседник
Главного националног одбора
Генерал
БЛАЖО М. ЂУКАНОВИЋ

Цетње и његови животни услови

Цетње је постало историјски центар не ради чега другог, него једино ради историјске нужде и своје географског и стратемског положаја.

Прошла су вишевећа, а о-о-е, како полагано, проширивало и унапређивало, те се може рачунати да је данас достигао врхунац и по изгледу и вредности по броју становника. Оно је, иако у најскромнијем облику и мјери, имало два основна животног услова и ш: воду и дрво. Осталих услова за живот, обвиром на сиромашну околину, непостоју саобрај, изолацију одређеног величине, уредну путању крива, Цетња готово нема. Другим ријечима оно живи и развија се већ подуж брвој дрвеним вештачким путем.

Наше се вишевеће докле то може ићи, пошо свака вештачка пашир: без природних услова има своје границе.

Задњих година у нарочито сада оба ова главна животног услова дрво и вода доведени су у апсолу. Свако је јасно да су шума и вода у врло тешкој вежи, па је крајње вријеме да се прегне и тим важном питању поштински приступи. По околини Цетње на самој страни немишарског се сваке шума без икаквих обавеза на будућности. Ми вједу на свакој орава војне корњене, жљанди и паљене као једини садржај да је на највише, иако нешто парчеца било шума, па су сада и они унишени. Каже се рачно је добро, па сиромашна има да се нечим доведе, али није једино рачно што не може одговорити, иако треба да се доврши сресатишма и могућностима вољак сиромашно. Слаба је помоћ, али готово није помоћ ако се сиромашна научи кретиш постоје и наше ошале све шуме, на соби припадности користи, а пластична шума и јавним интересима кичини огромну штету. Искрено мјеста остаје шума, којег кроз сва прелазница, која сиромашна, а јавна интереса била вриједи, да се одлучи.

Са следнаша опшних и јавних интереса у врло да се узвуче сресатишма, а да се нешто мјеста рачно.

Оваје наносило заважана и појединости које се одиже на Лован, шај наш елитни Парнас и национални панос Црне Горе. У ономо да су се јави велики плашми, ишени ваносали и инспирисали Лованом и његовим личинама: норвима, алгома и омајина, крњима и зрочинама и његовим величественим нагледом да на прикорме на засоре.

Извори на, Иванови Корнатица налазе се у ошастости све могу једног дана и да пресачише се у његовој околини не сиритица све постојеће шуме. Не претрпели докловаша, шаја би значно несташа воде на Иванови Корнатица са вриједно сточарског, здравственог и штуршачког гледанша.

Младе шуме изврх савих Корнатица унишавале се неразумном сјечом и пањом свако. Скоро подмрзана борава култура напад Корнатица на деаситарној шажкој шорвацин племенске одијелице Ђезуша изврштана је пропаша од чебана од сваког. Искан Јепа, Јепа и Јасена неспрешно око извора сиродају од кога и г-вди у пресучности пошарица.

Ишо шако младе шуме око санаториума свестран: страваја, Млада шума испод Трепачица које савиши цесу и навор Трепачица своје власности величине, био бирико се хорачи од донорача мите, па чак и докљани чваци шуме не-оредно учествују у деаситарној ове шуме, које је власничко одијелице седе на Бејци.

Ако се надлежни не ажури да сиритице ове и ошаве безумне пошуче са шумома које вриједице: дошанског коркешера, пошине на њега врија одговорности и класна младих наришача, који су пуноврвни животици шумских производа као и све ранјие генерације.

Осовинске снаге прешле су кавкаске висове

Одбијени су сви совјетски покушаји противнапада

Источни фронт

На Кавказу су њемачке и савезничке трупе сломиле на више тачака непријатељске одбрамбене положаје и пријемиле противника на повлачење. Њемачке трупе су прешле гробене огромног брског јанча који се пружају према срцу петролејске зоне. На Дону су словенци сви непријатељски покушаји прелазу преко ријеке. Западно од Стаљинграда настављају њемачке трупе побједоносним напад. Болшевици су од тога града створили у ишну тврђаву у дубини од 20 километара. Све-везо западно од Медина смањене је непријатељска активност услед тешких губитка које су болшевици претрпјали у посљедњим борбама.

Такође и у рјеској зони смањили су се знано совјетски напади. Југо-западно од Кауца извојавале су њемачке трупе у својим противнападима нове успјехе.

На југо-западном сектору Алууске прева одбијени су више напада једног солунског пука. Противнегаднички акцији одбијени су један совјетски одбор који је покушао да изврши продор у фискијим тврђама.

Једна мања група есвајрица Јуришних чамаца која оперише на Ладолском језеру, ратвала је у ноћи на 15 август једну групу совјетских јединица које су плувале за Јејинград. Јуришних чамаца под командом Јоморског потпоручника Ренато Бекина торпедовале је и потопила једну субмарину од 1.300 тона.

У Финском заливу бомбардовали су њемачки бомбени авиони један аеродром и оштетили 5 стражарских бродова.

Атлантин

Обавином на крајње потешкоје одржавана трговачког промета на атлантничком путу одлучила је Вашингтонска влада да врши трговачку поморску службу са Аргентином преко Меглановог моруља.

Министарство морнарице Сједињених Држава јавља да је потонуо један северногемерички контрторпедер. Носивост му је била 1.630 тона, а носуражаче се састојало из 5 топлова од 127 милиметара, 10 бацача торпеда и 2 петобојнице. Саопштена се такође да је једна осовинска подморница торпедовала и потопила у Атлантском океану један грчки трговачки брод средње тонаже, који је поврио у англосаској служби.

Енглески адмиралтет јавља да је британски флот: изгубила у Атлантском океану контраторпедер „Хенрик“.

Јубилеј фелдмаршала Геринга

Сјутра се навршава десета годишница именовања маршала Геринга претседником Рајхстага. Сви листови истичу топлим ријечима свај дан. Истиче се да је Герингова побједа, извојавана 30 августа 1932 година, означила не само почетак национал-социјалистичке владавине, него је показала свијету да од тог тренутка ниједна људска моћ неће бити више у стању да споме све већу снагу национал-социјализма.

Египат

На централним сектору египатског фронта сломиле су осовинске трупе у енергичној и бројој акцији један напад непријатељских снага доведених са моторним возилома. Том приликом извршена многобројна противничка кола. На јужном дијелу фронта сломљен је један напад британских блиндираних сретстава.

До крупних акција иначе није долазило, само што непрестано траје обострана артиљеријска ватра и навјештачка активност.

Британско ваздухопловство је извело покушај бомбардовања истакнутих положаја осовинских трупа, али је изгубило том приликом 3 авиона.

У другим покушајима напада на позадни дошла су британски апарати у борбу са осовинским ловцима, те су изгубили 28 и 29 августа 15 апарата.

Ваздухопловна активност Осовине била је на том фронту ових дана изперена против британских аеродрома у позадни фронт. Нарочито јаким нападом био је изврнут аеродром Ел Хамаи. Сем тога су с добрим успјехом гађани артиљеријски положаји и моторна возила у зони Ел Аламеина.

Средоземно Море

Пловидба италијанско-њемачких ковова по Средоземном Мору постоји све више сигурнија.

Повремено долази до енглеских напада на ковоње, али се они увјек завршавају губицима само на енглеској страни.

Ових дана била су извршена таква два неуспјешна напада. Један од њих платили су Британи са 7 бомбардера, а други са три. Оба ковоња стигли су у луке за које су пловили. Један италијански јуришни чамац торпедовао је и тешко оштетио један британски торпедер. Да напада је доста близу египатске обале.

Једна мала британска формација покушала је да изведе у ноћи на 28 августа искрцавање на острву Перигото (Сјеверо-западно од Кан-Сиде). Брзом интервенцијом италијанске посаде нагнана је у бјекство.

Британско ваздухопловство извршило је неколико напада на поједина мјеста на Сицилији, али није постигло никакве резултате.

Њемачки авиони успјели је да потопе једану непријатељску подморницу.

Одласак Британаца — пад Кримијана

У жељи да се уништи и посљедњи траг одржате британске власти над Шанхајем, затражено је од стране Виконжа да се обори кил генерала Гердина. Такве је са ултицим изнјена биле синута свјетле британске власти дило је до знатног опадача броја авиона. На селотуру поједином пасику италијанск батаљона „Сан Маркс“ број хвостних је замста минимална, благодатећи томе да наши морнари сјајно чувају гел

ПРАВНЕ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ НЕШТО О ПОРАБАМА И ЊИХОВОМ ОТКАЗУ

Међу најважније приватно-правне уговорне спада, међу сумње, уговор о закључу (locatio conductio). Овај је уговор консенсуалан, тј. сматра се да је закључен и да је перфектуран у моменту када се постигне сагласност воља уговорних странака. Предмет овог уговора могу бити ствари, људске радње и људска дјела. Уговор о закључу у римском праву имао је за предмет ствари, радње и дјела; — међутим, у модерним правима наступило је измјенање тако да данас од некад легендарног закључу уговора (locatio conductio agri, oneratum et oneris) имамо три уговора: уговор о закључу ствари (или порабни уговор), уговор о закључу радње (или уговор о раду) и уговор о закључу дјела (или уговор о дјелу).

У социјално-економском погледу порабни уговор играју велику улогу. Власници ствари уступају другим лицима, невласницима, да уз уговорену накнаду, која се плаћа у одређено вријеме, користе употребу ствари.

Има двије врсте поробе: оне које се користе без или са врло малу труда, а оне које се користе са трудом (другим ријечима, код којих је поребан приличан рад порабница да би се искористило порабни предмет). Прве поробе зову се *киримама*, а друге се називају *арендима*. Напр. кад се стан узме у пораб, имамо кирину; а кад се земља узме у закуп, имамо аренду.

Поробе се закључују уговором странака или радњом која показује вољу да се уговор закључи (конклузивном радњом). Уговор може бити *усмен* или *писмен*, а у случају конклузивности и *прелудан*. Да би уговор о пороби постојао, довољно је да између странака постоји сагласност у погледу предмета и закупнице.

Порабни уговор се закључује или на одређено вријеме или на неодређено вријеме; с тим да порабник плаћа порабницу у времен-ким отсјечима уговорено закупнину. — Код поробе на одређено вријеме странке обично уговарају и право међусобног отка-

зивања, коме је циљ да се порабни предмет врати њеном власнику, о чему се да хоралац изписује. У погледу права отказивања треба разликовати два за која се откажује (*ошкано вријеме*) од времена које треба да протече од дана када се једном уговарачу саопшти отказ од дана када треба да се исправни порабни предмет (*ошкани рок*). Ако странке нису уговориле право отказивања, отказано вријеме и отказни рок, та уговорна прарина попуњава се мјесним обичајем у погледу отказивања, а у случају да таквог обичаја нема — отказаним које одређује закон. Уговорни отказ, обичајни отказ, вакошки отказ, — то су три врсте отказа које искључују једна другу, а иду овим редом, тј. стоје једна према другој у дисјунктивном односу. — Код пороба на одређено вријеме, отказивање се може уговорити, али најчешће је случај да се оно не уговара, јер се из природе самог уговора види да уговорни однос престаје протеклом одређеном вријеме. Ако отказивање није уговорено, уговор се не може отказати ни с позивом на обичајни ни с позивом на вакошки отказ.

По грађ. прав. поступку за престанак уговора о пороби постоје три процесуална института: отказни поднеписак, предлог за исељење и тужба за исељење. Отказни поднеписак важи за отказивање пороба на неодређено вријеме и оних пороба на одређено вријеме за које је уговорено отказивање, док се предлог за исељење и тужба за исељење истину ради престанка пороба на одређено вријеме за које није уговорено отказивање. Предлог за исељење подноси се прије истека одређеног порабног времена, али тако да са странци крој у огањ не остаје у вези; тужба се даје даном када исељење се подноси најкасније у року од 15 дана од протекло одређеног порабног времена, а циљ јој је да странци продуже порабног односа. На ове три поднеске треба пажњу јер се, напр. при поднеску за исељење не може отказивати порабни уговор на неодређено вријеме, или отказаним поднеском порабни уговор на одређено вријеме без уговореног отказивања.

Отказивање се врши тако да противни странци мора останути непокривљени отказни рок. Тај се рок рачуна од дана када противна странка судским путем добије отказни отправак до дана за који се тражи испражњавање. У случају да је рок повриједен, отказ се одбија и то у вапирничком поступку ако судија на поднесених исправа јасно види да је рок повриједен, или у парничком ако је противна странка у писменој одговору на отказ констатовала неблагоприятност отказа. Међутим, ако противна странка није писмено у одговору на отказ констатовала ту неблагоприятност, она у парници има право да са тога разлога тражи укидање отказа.

Порабни поступак је формалистички и писмен. То је законодавац удио тако да би се осигурала краткотрајна и брзина у порабним стварима ради олакшања правног саобраћаја. Важно је изнијети да је законодавац противну странку изричито ограничио у истањиву приговора на отказ. Све што има против отказа она мора нијанити у писменом одговору на отказ. У парници не смије наносити никакве нове приговоре, чак ни онај који није могао или није знала да изнесе у вријеме кад је писала одговор на отказ. Законик се није изјавио да ли отказивање има право да, мимо разлоге изнесте у отказном поднеску, у парници истиче нове разлоге. У мјестима где су нести противни спорови у судској пракси се залажа тенденција да се, по начелу равноправности процесних странака, одбија отказивачу истичање нових разлога, уколико се њима не иде на то да се само расвијетле разлози изнесени у отказном поднеску.

ЖИВОТ ВОЈВОДЕ МАРКА МИЉАНОВА

III

Негде ускоро послје овога, руски консул из Скадра позове кучке гаврање ради извјесног договора. Али гаврањима, који тек што се беху помирили с Турцима, тај позив није био пријатан, те се, мјесто њих — који позив одбише — тамо упути сам војвода Марко. По његову пријачу консул та не прими љубавно, јер је био састанак с консулом користно народу и дошло му материјално помоћ од Русике „која даде неколико пара да подијеле“. „А ја сам“ — вели Марко — „отпиша у моје пећине око Мораче и Мале Ријеке и стаја сам у њи и по туђиње“ кућа све до вјећета рата 1876.

1873 године, Марко је путовао с кнезом у Беч и Италију. Појединости са оном његовом пута нијесу нам познате, јер ни сам војвода није о томе ништа писмено оставио; али је, несумњиво, на његов необично бистар ум путовање кроз културне земље имало јак утицај. Видели богатство и напредак других народа, он је, тек тада — како је причао савременицима — осјетио колико су нас Турци узавадили и бацили у сиротињу. Али су му баш у толико више засијали примери нашег чојства и јунаштва и он је, можда, баш тада нарочито осјетио потребу писмености. По повратку са овога пута, Марка су очекивали важни послови: прио гранична миренја између Кучи и Вастојевића с једне и Климаната с друге стране, што је он, захваљујући својој несобитној ауторитету, срећно изведе; а затим и повјерљива мисија у сјеверној Албанији. Арбанашки племена, која су се, кад је била против султана, изјавила, била је на неки начин под његовом заштитом. У томе циљу кнез је, кад је био у неколико својих кнезова да изведе својој политичкој тако у Метку, пошоа Боко Пејовић, а затим и Мухамед Букчићем, а у Катринице и Марко са два пратоци: Бегом Ивановић и Милетом Вуковић. Разумије се, да овај тајни посао бјеше и мисли и пријачују да су и на путу често извјештавали Марку су, приликом повратка и пуцали, али га нико није пошдио. Ипак је војвода, једно да, преко Скадра, дошао авла са првацима арбанашким; да за неких петнаест дана, колико се тамо бавио, стече њихову љубав и велико повјерење, да похвата чарстеве велике и започне једну војно-дипломатску акцију у приредњу борбу против Турака.

Негде у ово доба Марко дознав и Албаније и једног бјесног коња кога нико није смио појхати, а коме он даде име „Арнаут“. За војводином име овај коњ се послје популаризао; и неке крају као сим чубених јунака на народне појаве.

Послје повратка на Цетине Марко би постављен за сенатора. А његову акцију у сјеверној Албанији, кад је војвођа пуцања и муниције међу Кучима и Братокојима, осјетиле прво падгорњаци Турци. Услед тога Јусуф-бег Крњић, помећући заједно краја, унише његову главу. Глас о овој учиени проу се одмах, не само међу Падгорцима, него и по Црној Гори. Јако Бошкови Падгоричани извјестили о овоме војводи, који се тада налазао на Цетинју. Поступак Јусов нагјера Марка да једним, скоро невероватним, ритерским гестом издигне себе изнад осталих савременика.

„Он мене мучи и уцеђује, ја а ју велике поват“ на меѓан усред његове Падгорцине — рекао је кнезу, који је заузвуд одрађао да то не ради. Наоружан добро, Марко појаше „Арнаут“ и, на запрепаћење Срба и Турака, дојезди у Падгорцину. Изненађено због његова доласка бјеше у толико веће, кад ја виђеше како, на појединим коњу, одури право ка Јусуф-беговом двору. Овако кад Марко појаше Јусу, али се овај при његовој појави, бјеше склоно и наредно служе да Марку одговоре како он није код куће.

„Решите Јусу да не арчи бљаво за моју главу. Ево сам је ја сам долио без паре, па нека изиђе, ако је јунак; да се сам узме!“ — довикну војвода, а, видели да нема одговора, окрене „Арнаута“ и пуцајући из малих пушака, одјезди уз Дољане...

У колико се овим гестом осјећају понижене падгорњаци Турци, у толико и рођацима Марковић бјеше као што се он, код толико добрих Куча, који би да њега гавла дали, излагао таквој опасности. Поводом тога одмах се поче правити план: како да се убије Јусу. Марков рођак, Перо Иванов, сиђе у Подгорицу са сестром Миљом, братом Вулом, и братом од стрица — Тодором. За неколико дана он вребаше агонду прилику, која му се најзад даде. На Митров-дан, 1874. Перо убије Јусу насред Падгорнице, али и њега убију Турци и свега асјеку ножевиња.

Овај догађај учињено је да су ражљувани Турци истога дана извршили читав покол. Поред Пере Иванова, Јусуф-ову главу платише још и шеснаест невјиних Срба. Да би се спречио већи конфликт дође дипломатска интервенција, која, због ове кризе, осуди веоше Турака (Јакупа Крњића и Рустемз Шехова). Али тим не би спрјечена и даља одмазда. Кучи су светили своје, гдје год им је шака пала. А Марко, као њихов војвода, спремао их је пошто за будуће догађаје.

1876 Марку, једно за другим, умријеше: отац, мати и жена. Исте године наступи и очекивани рат са Турцима. Чубеном четовоји и легендарном јунаку требало је сада да се покаже каква је и као војвода, заповједник војске.

И зиста, за велику побједу коју Црногорци извјешташе на Фундизи 2 августа 1876, највећим дијелом је Маркова заслуга. „Како су Кучи били у турску границу“, то се, при решавању о ратном плану, на Цетинју стављало питање: како ће, чопште, и кад, Кучи ступити у борбу против Турака. Зато је Марку остављено да он о томе брине и одредено му да чини по нахођењу. Међутим, бојећи се од ове стране, Турци похиташе да Куче утврде и онемогуће за борбу, али се та њихова акција развије о силан отпор Куча и Братокојима, који под Марковић вођством, развише прве турске навале. За један мјесец дана, Турци су, у овоме правцу, извршили три напада. При решавању о посљедњем, Великом боју — како се у ономе крају и зове Фундинска битка — измече војводе Марка и Илије Паменаца дође до оштрих несугласица. Паменац је хтио да „војска црногорска не прескаче Морачу“, него да се и Кучи преко Мораче поведу, док је Марко на против, пошто току хтио Турци у Кучима.

Б. С. П.

Мали узрочи — велике посљедице

Жали ми се једна пријатељица: — Предала сам била акта и документу на пензију свога мужја и наредништу. Чекала као што се само може чекати. И све мислим да ствар иде на наредност, па — мора да се чека. Тако то трајало више од два и три мјесеца. А ствар негде остала на лежи. Пођем опет код чиновника, кад он, древован — ваљда је цијеле ноћи „чешљао карте“ — трља очи и једва налази иста она акта и све на полици како је и оставио. Недирнуто. Нити је упућивано, нити решавано. А ја јадна чекам и просто жудим за том јенанјем као озебао са сунцем. Шта ћете, деца су ту, а купоћа, ванате и сами, велика; — ваувар је...

Ето, видите, такав јавашлук службеника нагледа да нам је остао у наредности послје двадесет година „Југовине“ у нашој жалосној администрацији.

Без обзира да ли има и какве су му посљедице, то је за осуду.

Сав.

почети са решавањем службеничког питања, намеће се потреба да се брзо узму у разматрање случајеви службеника који су услед побуне невинно пострадали, било да су интернирани, отпуштени или удањени од службе, и да им се поврзајем у службу и исплатом досађањих принаједности да се једновојшинити и потпуно егалитарне разлике њихова и њихових породица, које живе у великим тешкобама, немаштини и оскудици.

Побољшање економског стања у вароши не може се извести ако се не успостави тјешња економска сардња између села и града. Та сардња има да би се изводи на бази размене равних противуједности. Варош мора да има куповне моћи, уз артикле које су потребне селу; село мора да је активније у изношењу својих производа на варошке пијаче. Да би се подигла куповна моћ вароши, морају се ревидирати службеничке принаједности, а нарочито се мјерају узети у разматрање принаједности пензионера, које су тако мале и трчавае да у оште не долазе у обзир. Кад се оме дола да пензионери не добијају оми повизицу која је прдата активним службеницима, онда се положај пензионера показује у јасном свијетлу и види се да се њихова егзистенција крће далеко испод минимума. Пензионери њихове породице данас тешко живе. Потребно им је што прије изаћи у сусрет.

Дошло је вријеме када свима питањима, социјално-економско-економским, треба привајати без предубављања, суверенитети и нехатности. Национални покрет и национални људи у скупном решавању ових проблема морају да покажу не само своју високу рајиву националну, него и своју дубоко оправдану социјалну свијест.

Д.

Правник

НАШЕ ШКОЛЕ

Овим дајемо преглед наших професионалних, стручних школа у школској 1941/42 год.

Можемо одмах утврдити да смо наред овим школама није поклањало скропо никакав пажњу.

Сва наша деца, по свршеној основној школи, хрлила су по већ утврђеним путевима у гимназије, док је ријетко кога забасало у стручну школу, ако није већ prije тога било онемогућено у гимназији.

Познато је да сељак сматра гимназију господском школом из које излазе господа — чиновници, који само примaju плату, без муке и аноја, а професионалне школе нарочито оне ниже, школама које стварају раднике — занатлије, који свакодневним напорним радом имају да дођу до злехуде зараде и коцине хлеба. Овако схватање у великој мјери дошло је и као посљедица вјековног, строго војничког васпитања, по коме је Црногорцу, као сталном борцу и чувару слојде, било срамота бавити се ма каквим занатом.

Наравно, кад се овако постави ствар, одлука за избор школе и вањна сама се је од себе казвала! Ето зато су све црногорске велике гимназије бројале сваке преко 1.000 ђака. Подгоричка — много више те се је морала подијелити у двије, а професионалне се школе једва одржавају и стално стравују па не буду обог поманачка ђака укнуте, јер их је било и таквих у којима је било више наставника него ђака!

Немновна је потреба ове школе — тако важне за нашу економску регенерацију, и тако неопходно корисне за наше привредно подизање — оспособити за живот и ојачати за њихову голему мисију с тежњом да баш оне постану праве народне школе. С друге оне стране треба ограничити приступ у гимназије, које имају да буду и остану оно што уствари и јесу, т. ј. елитне школе, које ће само задржати — ово нарочито важи за виши тежај — свијет духа и рада наше народне омладине, од које има да се ресуртује за будућу командантину: чиновничку и слободних професија кадар.

ПРОФЕСИОНАЛНЕ, СТРУЧНЕ ШКОЛЕ

Врсте школа

Ове школе дијелимо на ниже (одвојено за мушкx, а посебно за женску дјечу) и на средње, које могу бити и мјешовите.

У ниже стручне школе примају се дјеца са свршеном основном школом, а у средње са положеним нижњем тежајем гимназије (мала матура) или са завршеним испитом грађанске школе.

Ниже стручне школе:

а) **Женске занатске школе** дају својим ученицама општу и стручну спрему и оспособљавају их за самосталан рад у кројењу и шивењу робља и одјела. По потреби при овим школама могу се завести и одјели за прављење женских шешира, уметног шивења, теџисталног плетења и везеру вилима.

Настава у њима траје 5 година, и дијели се на 2 приповремена, на 2 стручна разреда и на школску радионицу — зтеље. У 1 стручни разред могу се примити и ученице које су с успјешном свршиле 2 или више разреда гимназијае, а нијесу старије од 16 година.

По свршеној школи пред нарочитом комисијом ученице полажу завршни испит оспособљавајуће.

Женску занатску школу имале су ове наше вароши: Цетине, Подгорица, Берање, Никшић, Бар, Данијел Грвд, Пљевља, Пријепоље, Сјеница, Нова Варош, Бијело Поље и Колашин. Од свих су радиле у овој школској години доста уредно: Цетине: 4 разреда са 34 ученице, — Подгорица: 5 разреда са 64 ученице, — Бар: 5 разреда са 38 ученица и — Пљевља: 5 разреда са 37 ученица. У Подгорици је радила и њинимарска школа са 4 разреда и 29 ученица, а она у Сјеници није радила.

б) **Стручно-продужне школе** дају стручну, теориску и практичну обрадовање шегрима и калфами (занатским и трговачким), да би њихову спрему за привредно вање боље унаприједили.

Ове школе имају 3 разреда, а настава траје 10 сати недељно и држи се према приликама мјеста, обично вецором. За шегрте бер свршене основне школе отвара се припрема разред.

У школу се примају шегрти који нијесу млађи од 14 година. Похањене школе је обавезно за све шегрте и кафе млађе од 18 година, а посљодави су аконом дужни да се старјају да им шегрти редовно и уредно похањашу. По свршеној школи, школе се завршни испит.

Стручно-продужне школе имале су ове наше вароши: Цетине, Подгорица,

ЗА ШТА СЕ ЈОШ БОРЕ БРИТАНЦИ?

Поучно је да се свака фаза политичког развоја поново узме у преглед, у полазећи од чињенице да је Енглеска створила овај рат од Данцишког питања. Наравно, да би Британија могла потпуно свјеједно дајати тај од њих толико далеки град припаа Гемачкој или не. Важна је мјубити ма њихова претенаја да се ништа на овоме свијету не смије догодити без њиховог допуста, па су они тако од Данцишког питања направили експеримент који је имао да докаже дали Гемачкој још допушта да је Британија води на ланшу или не. У случају негативног ријешања, имала је Британија према својој 300-годишњој доктрини разлог за рат, са циљем да се спречи јачање једине континенталне силе и да се успостави „равнотежа сила“ у енглеском смислу ријечи, т. ј. ист (паритет) општу и мјешовитих континенталних сила.

Послије 3 мјесеца разговара дошаа је Енглеска до оне тачке када је била присиљена да јединим дипломатским актом свршено прихвати своју политичку вољу у Црној Гори. Та је воља друго, означава тога уговор са Москвом, о којему је целокупна свјетска штампа у посљедње вријеме на широко расправљала. Енглеан су као и Совјети, па као и Американци, који стоје у позадини, наравно жељели овакав јединички интерес.

Јер, ако се Енглеска за 20-годишњи рок — тојест за вријеме какво се у дипломатским документима врло ријетко утврђује — на живот и смрт повезала са бољшевизмом, могло се јасно наслутиати, да је постојала нада у то да ће се неки догађаји у међувремену умјешати и разријешити обавезе. Британци су познати као мајстори за варање својих савезника.

Али чињеница да су циљеви споразума тако објенино формулисани, наметнула је мисао да морају постојати и други тајни споразуми с кретније природе. Унамјерност обог тога радирирала се одмах и међу самим савезницима. Јер, када члан 5 уговора вели да уговор држи у виду интересе савезничких нација и да уговарања за себе неће тражити никаква територијална повећања, морале су емигрантске владе, које се задржавају у Лондону, помислити на то да су њихови интереси делимично сасија супротне природе, и да се није нималола нешто таква од које Совјети неће тражити даља територијална повећања. Нервован полски генерал Сикорски је хтео дознати дали ће бољшевици за себе задржати онај дио Пољске који су заосјели 1939 године или не. Други су се опет интересовали за судбину балтичких земаља, које интересу не само неке савезнике него и Шведску, па је избило и за сјевер толико важно питање дали ће Финска у случају енглеско-бољшевичке побједе у Европи добити натраг своје границе из 1939 године, или ће опет бити присиљена да принаста створено Московским миром. На тај

Берање, Пљевља, Бар, Никшић, Бијело Поље и Пријепоље.

У овој школској години радиле су доста уредно ове школе; У Подгорици: 3 разреда са 22 ученика, и у Бару: 3 разреда са 11 ученика.

в) **Мушке занатске школе** дају теориску и практичну стручну спрему за поједине гране занатске струке. Из ове школе излазе оспособљени мајстори. Настава у њима траје 3 године, а школе се примају ученици који су свршили основну школу или грађанске школе или пак стручно-продужну школу. Приватиста нема, а завршни испит полаже се по свршеној школи.

Мушку занатску школу имала је Подгорица: 3 разреда са 18 ђака и Берање 3 разреда са 5 ђака. Обје су школе доста нормално радиле у овој школској години.

М.

НАРОДНО ГОСПОДАРСТВО

Сјетва дјетелине никарнатке
Сјање дјетелине разних врста пољима пуно потпомаже пољопривредника у бољем и издешинем прираћивању воје стокe. Од разних дјетелина постоји једна врста, која је доста озната, а која заслужује да се њеној производњи скрене више пажње, а то је дјетелина никарнатка или жуџак. Она даје додуше само један добар оток, уз то порасте врло брзо и станава озно, тако да се при сјању не може иште остати постојати још који други уост.

Ова дјетелина оставља вемљу доброј снази, због тога је одлична предусјев. Има веоке главнице, красне црвене боје, нарасте до 70 см. висине. Развија коријен главно у горњем слоју вемље. Воли влагу климу. У погледу на вемљу није баш осјетљива, само да је вемља прилично хрњива. Успјешан дакле у свакој просјечној нишкој вемљи, извезуши врло тешке, мокрехладне и врло лаке вемље. Једногдишња је биљка, која за свијежање тражи прилично в аге, а сјеје се и јесен и у прољеће.

За наше крајеве долази свакако сјетва у јесен у обим, јер се то добро искористе уочијачне облике оборини у јесен и раном прољећу. Сјање у јесен стуже за коштује вемљу априла, одла сје почетком маја онда кад влада највећа оскујина сточна храна. Уз то ослобађа рану вемљу за издуби уост. Послије је може се сјати кукуруз и друго равно пољско и вртно биље, које се сјеје, одмах садити у то доба.

Сјеје се крајем овог мјесеца и почетком септембра. Касније сјања долази слабо развијена у вему, те лови преазим, јер јој, овако још њеко студен много штоди. Иначе она додуше подноси зиму; осјетљива је само према бесвијесним зимма, свршица кад наступају честе голомравице. Сјеје у чистој сјетви, на — као и за друге дјетелине — фино и добро припремљено вемљу. На црногорској равли иде 30 до 60 ц, просјечно 6 ц. Сјемењак се послије сјетве завлачи са браном од трава.

Коси се у пуној шватни, јер тада је најхрњиваја са највише масе. Даје на црногорској равли до 30 м. ц. просјечно 18 м. ц. зелене сточне хране одједном до 9 м. ц. просјечно 6 м. ц. сјејана. Сјање садржаје просјечно 11% белачевине, 2% масти и 35% угљених хидрата (шкроба).

Ивж. Н. В.

Ш А Х

Шаховски афоризми

(Изрече чувеног шаховског вјештага Албана)

Ми људи најесмо вешта друго до шаховски вјешта на једној великој табли које се зове свијет. Може бити да постоји и неки најесмо свијета који нас уклања и затпа постојења, ставља на ту велику табу, на којој се може ићи више пута бели.

Шах је огледло карактера. Бруталност се показује већ у начину како играч постојења са шаховским фигурама. Првао знају у вешташтва огледа се у тучаи и мјерав размишљању.

Кад се दिшни партији неког чувеног вјешта, пита се колико је он партија могао изгубити, док је успио једну да добије.

Шах у Подгорици

Овим дана мјбу оmlадинац-шахиста из Подгорице изазвао је веоком интерес Ошпа Ја меља се ју убућена ове крајољске игре да Подгорича добије свој шаховски клуб, чине би се задовољај једна чужа културна потреба. Основна идеја је да се свакомо би сагледао у низ ових појави крј је карактеристично почетак рада ка итељавној обнови ва културно-спортског пољу у Подгори. Врзује се да на устоје доћи једаног широг састака, у виду основне скупштине. Сем тога, у врхућу је тузира за привредно Подгорице, сјудитаве пројекта, као и међународна сусрест с Цетинице и мјештин свакоко је погледали и тежње за издужу озаив и највише сви шахисти не само у Подгорици, него и у другим варошима Црне Горе. Уост, да се устоје доћи једнаквалитетна шахиста, од којих се особито истичу добри играчи Б. Чаловић, познати сарј асиа шахиста, затиа В. Лактовић и Панаћеваћ.

КОЊАК
најбољи! С
— А
једини овлаштени Р
претставник за Т
Црну Гору И
Тартка Марио Бертели — Цетине 3-10

ТРАЖИ СЕ СТАН
Од једне или двије собе са купатилом завар у суз са вазејним уловом. Може бити највешити или без вешитица. Обратити се Уредништву „Гласа Црногорца“.

ДНЕВНЕ ВИЈЕСТИ

Продужена им привремена служба

На Цетињу: учитељима: Раичковићу Васу, (Друштво); Радуновићу Новаку, (Шт-гари); Хајдуковић Вукосаи, (Ријечна Црнојевића); Вукановићу Димитрију и Милатовић Анђелију, завабили; Вукановићу Луку, професору гимназије и секретару Мартиновићу Јосифу. У Подгорици: наставницима мушке занатске школе: Павлићевићу Благоги, Маркушу Вукашину, Поповићу Војину. Наставницима трговачке акаде је: Раичевићу Душану, сунленту; Павловићу Божани, сунленту. Учителима: Радуновићу Благоги, Ја-шкопоље; Бауковићу Гавру, (Виоче); Хајдуковић Бранку, (вјероучитељу); Драговић Андрију, чимлачу Мрку. Наставница гимназије: Мјатовић Босилки, сунленту; Радуловић Марину, сунленту; Јапану Николи, професору.

У Балу: Наставница гимназије: Менићу Јакову, (вјероучитељу); Чермаку Франу, (вјероучитељу); Пекићу Ђуру, (професору). Учителима: Вујовићу Ђуру, (Шт-гари); Вујовићу Васу, (Личани); Вуделућу Шћепану, Крекетићу Иву.

Постављени

У Балу: Ивановић Видак, Божовић Илија, Булатовић Милош; Драговић Павле, Бујић Александар, Петковић Даница, Буришић Смиљка, Марковић Благоје — сам за привремене наставнике основне школе за најближе.

Испити у Трговачкој академији у Подгорици

У јулу положили су завршни испит у Трговачкој школи у Подгорици они кандидати: Недавић Милорад, Меленица Коса, Врачар Стефанија, Лаковић Саетозар, Хајдуковић Чедомир и Османгић Халид.

Тежај тјелесног васпитања на Цетињу

Почетком септембра отпоче на Цетињу двомесечни тежај за спремање наставника гимнастике за наше средње и стручне школе, које су досада заиста оскудеживале у наставницима за овај тако важан предмет, коме се данас у цијелом свијету полаже дужна пажња.

ЧИТУЉА

На дан 29 августа на Цетињу је умро, након тежке болести, а 30, у ушће многобројног грађанства, сачувавши на гробљу пред Капелом улазак цетињских гробаних, потпуковник Ристо Стојановић. Са покојником се дивљим опростили, у име свих војарских и пензионисаних официра, г. Никола Беговић, резервни мајор, и у име Главног националног одбора, г. Буру Љубарда, потпуковник у пензији.

Покојнику лака земља, коју је предао војно, а породици наше дубоко сулушење.

ПОДЛИСТАК

Народна кобила

— Сатра —

Учио сам високе школе и дубоке науке и притрвио као тамо преко сибег дејелог мора код мулдрих Латина. Паметније не није мајка родила у свој малој Црној Гори и седморо Брада, није веровали или не! Спремао сам се да ујазим на народну кобилу чим износим из школске куле, — и кућа ми та доноси! Да не бих климата гласно, ногама или равенима већ изгледао, као прави властелин, — изучио сам школу Јахалка код славних пређорских мајстора, и положио испит проваксован бијелог. Мислио сам да бих укротио бијелог мисирског хата или беленију трогола-Арамина, а народну кобилу сматрао сам као ситнику.

Коси познати добри бичајуци, паће и народна кобила, сам осјети првог мајстора, поћи главу и поиграј ситнику, брже и ватреније него Стрина слаганого Курсуле, Кушља хајду-Велчов или Арнаут Марка Милана,

СПОРТ

Спортисти тимови Цетиња и Никшића 3:3 (2:2)

Италијански војни стадион служи већ узелко интересна домаћег спорта.

У недељу одиграва је ту друга утакмица између домаћих тимова. Овај пут је гостовао тим из Никшића, у савезном саставу: Мичићковић, Матовић, Добиловић, Шпицки, Белани, Жиж, Матовић П. Мастраловић, Ставишић, Ђуровић, Брковић, Цетињски тим, нешто измијешан на основу изустала за врлошну утакмицу, извео је на терен ове игре: Иванчишевић, Лазковић П, Какачић, Мухамидовић, Коушић, Иванчић, Памичић, Вукчиновић, Вукчевић В., Лазковић И, Бујишић.

У првом полувремену игра је била готово равнотежна и доста љуба. Цетињани су били повезанији и уједначенији. После неколико са објиг страна проузвештаких ситуација постигао је Лазковић у 14 минута први гол за домаће. Убрзо затим у 21 минуту гости наједнаш. После само неколико тренутака Лазковић одлет са својом луца 2:1 за домаће! Тек пред крај полувремена гости успејаху поново да наједначе. Многе повољне ситуације за госте остале су неискористивене, не толико због неадекватности играча, већ због високе игре коју гости стављају на крају и која тешко доводи луцу до противничког гола. Такође и одбрана домаћих на своје је мјесту. У другом полувремену гости, којима оцједљиво саветујемо, довлаче се са везаном играчу и одбрау. После 10 минута игре, који луцу искључиво повољна гостују, Крашић, који је у полувремену замијенио Павлевића, постигао је први гол за домаће. Гости успејаху да наједначе тек 5 минута пред крај игре, која се с тим резултатом и завршава.

Код гостину често није било довољне поделаности између одбране и напада. Код домаћих се појелем играчи више уајич борили за луцу. Тренинг се ипак пријај ије, и када се коначно одабрани играчи игру напредује, добијеном савеза добар фубалски тим.

Утакмицу је судио неастрасно и добро г. Кадаци.

На крају игре подјелио је шеф Пропагандне одеље Губернатора свим члановима тимова и судијама првице награде.

МАШИНСКО-РАКНИЈСКИ КА ЗАП

ПРОДОРЕМ 10000 рп. првиг гробаних Јашићу и Мише Јашићу, из млого сета, Рождство колемковог раслобања, већа ми се што прије обете дава проточе.

Испоруку на најближе млого путу.

Моје саједноство од свршеног 1940. Тријесне академе у Подгорици 1940. години изгубио сам, па га овим оглашавам за везавање.

Миланко Ђ. Вучинић
Подгорица, ул. Цам број 32

Продаје се МАШИНСКО-РАКНИЈСКИ КА ЗАП у добро окупианом стану — Улицата: Славана Пејариовића, Трговица — Подгорица.

Пошто сам изгубила коју личну легитимацију излату од стране општине цетињске под број 4983, то је овим оглашавам за изважење.

Јелена Н. Рајковић
из Цетиња

нова, — јер ја сам болни бијелачија!... Боже мој, дивно да ја негуљати! Хлп да као кин, замкнених и горд, ушће поштовање до те мјере да ће се саграти среган и пошћен онај на које се мој поглед заустави, — јер није шала јахати народну кобилу!

А тек прекарне шуре и снаше... Све ће оне лудовати за мном. То ће би не измијерима срећа, јер ја волим женску чељад, и нијесам велики бичонач.

Бео сам млад, бујан и необуздан како ме Бог дао! У глави ми се врамаше читав крхљачки разних идеја које потискиваху једна другу!... Нека тогла милина годишце ми око срца и насрних плахо и неопрезно да што прије скочим на грбачу народној кобиле... Она млада, бујна и плахочовна још невајшта Јахану, цитлину се зајачним ногама и после ме у царство снова. Годишима сам буцао у нејеситици!... Кад дођох себи, на моје тело изненађено, угледах народну кобилу. Бангава у све четири ноге, отрцана, сипљива и јадна, од силног Јахана и грке, постала права расходовања

„ЗЕТА“ ДРВАРСКО ИНДУСТРИЈСКО А. Д. У НИКШИЋУ

одражаје једанаесту редовну годишњу скупштину акционара дана 21 септембра 1942 г. у 11 сати прије подне у друштвеним просторијама у Никшићу са сљедећим дневним редом:

- 1) Избор перовође и двојицу акционара за овјеру записника и бројење гласова;
2) Извештај Управног одбора о раду и рачунима у току 1941 године
3) Извештај Надзорног одбора;
4) Давање разрешењине Управном и Надзорном одбору за рад и рачуне у 1941 години;
5) Избор чланова за Управни и Надзорни одбор;
6) Предлог о највијени друштвених правила;
7) Евентуалије.

Депонирање акција има се завршити у друштвеној благајни или код једне швајцарске банке најмање 5 дана прије скупштине.

НАДЗОРНИ ОДБОР

ТВРТНА МАРКО БЕРСЕЛИ
УВОЗ — ИЗВОЗ
МИЛАН — ул. Сиђери, 1; тел. 575.080
ЦЕТИЊЕ — „Бајова, 8;
ТИРАНА — „ћен. Париза, 135
ПРОДАЈА НА ВЕЛИКО
ИСКРАНА, ОДЕЋА,
ВИНА, ЛИКЕРИ
Искључивајте ставици
чувен-и Сартјејевих ле-
= цара у Болоњи =
3-10

ПОЗИВ

Пошто на редовном збору акционара, саваном за 30 августа 1942 год., није био заступљен прописан број акционара, то се на основу чл. 15 друштвених правила одржава поновни збор акционара Зетске Пловидбе а. д. Петине, који ће се одржати дана 13 септембра 1942 год. у 10 сати прије подне у просторијама Црногорске Банке на Цетињу, улица Ђегошева број 110 са сљедећим дневним редом:

ДНЕВНИМ РЕДОМ:

- 1) Извештај изредног Комесара;
2) Извештај о билансу и рачуна губитка и добитка за пословну 1940 год.
3) Извештај о билансу и рачуна губитка и добитка за пословну 1941 год.
4) Извештај о новца 1, 9, 10 и 41 друштвених правила.
5) Изборној збору моћи ће присуствовати они акционари који буду положили своје акције барем три дана прије код Зетске Пловидбе Петине и Котор или барем 5 дана прије код Banco di Roma, Котор, или Црногорске Банке, Цетине.

Вардени Комесар

CONVOCAZIONE DI ASSEMBLEA

Il numero minimo legale di azionisti all'assemblea del 13 settembre 1942, viene convocata nuovamente ai sensi dell'Art. 15 dello Statuto sociale l'Assamblea Generale Ordinaria degli azionisti della S. A. Zetska Plovidba con sede a Cetinje per il giorno 13 settembre 1942-XX alle ore 10 nei locali della Banca del Montenegro a Cetinje in via Njegoševa No 110 per deliberare sul s. g. n. c.

ORDINE DEL GIORNO:

- 1) Relazione del Commissario straordinario;
2) Presentazione del Bilancio e del Conto Pr. fatti e Perdite per l'esercizio 1940;
3) Presentazione del Bilancio e del Conto Profitti e Perdite p. l'esercizio 1941;
4) Modificazione degli articoli 1, 9, 10 e 41 dello Statuto sociale.
Potranno partecipare all'Assemblea gli azionisti che avranno depositato le proprie azioni al più tardi tre giorni prima dell'Assemblea presso la Società Zetska Plovidba a Cetinje e Cattaro oppure otto giorni prima presso il Banco di Roma Cattaro e presso la Banca del Montenegro a Cetinje.

Il Commissario straordinario

РАДИО-ЦЕТИЊЕ

РАД. ДУЖИНА 218 М. РАДНО 1381 КИЛОЦИКЛА
Црногорско радиофонијско станица пренос свакодневно следеће програме:
Од 12.30 до 13.30 часова: Музички програм;
Од 13.30 до 13.45 часова: Јахк техничког везења и дешања из ватрајанског колектира;
У 13.15 часова: Дневник из сиротничког Језују;
Од 13.30 до 20.30 часова: Музички програм;
Од 20.30 до 20.45 часова: Јахк техничког везења и дешања из ватрајанског колектира;
Од 21.45 до 23.30 часова: Музички програм;
У суботу, у 10.15 часова: Час на војводе;
У недељу, у 12.30 часова: Јузова музика;
У недељу, у 19.15 часова: Првог са плену;
У недељу, у 19.50 часова: Спортисти часи (голево на Рад).

Среским начелствима

Молимо Среска начелства да од нас придржано Среским формуларе, за придржано Среским податакима савезишћих и златина почиваних и плавањих од стране комунистичких банди, што прије придржано од ватрајанског ватрајанског и код себе задрже до нашег даље обавешајења.
Уредништво

Последње вести са разних бојишта

Њемачке и савезничке трупе налазе се 25 километара од Стаљинграда

ИТАЛИЈАНСКИ БИЛТЕН БРОЈ 826
ОД 31 АВГУСТА 1942-XX

Главни Стан италијанских наоружаних снага јавља:

На Египатском фронту су сломљени нападачки покушаји непријатељских трупа, те је владала велика ваздухопловна активност. У борбама против бројно јачих непријатељских формација сбороли су наши ловци 2 авиона, а многе друге су успеоно гађали на митраљеве. Током напада на наше трговачке бродове разорили су италијански на Средоземном Мору 4 непријатељска авиона. 2 је погодила противавионска палуба са једне наше поморске јединице, а још 2 друга Њемачки авиатичари. Један брод је лакше оштећен. 2 наша авиона нијесу се вратила на своје ратне мисије. На дан 27 августа торпедовао је и потопио један италијански јуришни чамац од заповедништво поморског потпоручника Алдо Бенвенуто на Ладоском језеру један совјетски транспортни брод од 1.300 тона који је пловио према Ленинграду.

Далски Исток

Настављене су жестоке борбе између јапанске војске и кинеских комунистичких трупа у провинцији Шантунг. Јапански успеси су знатно деловали на морал непријатеља, у чијим се редовима појављују све чешћи случајеви дезертирања. Око 3000 комуниста припојило је у редове кинеске националне владе. На њиховом челу налази се генерални секретар комунистичке партије провинције Шантунг.

Хаос, који влада у кинеским редовима, изазвао је незадовољство међу многобројним представствима и функционерима у Чанг-Кај Шековој Кини. Манифестујући то своје незадовољство према чунгкишким управљачима, предали су шефови провинције Ченг-јанг оставке.

Јапанско ваздухопловство наставило је са снажним нападима на Аустралију и прилежне зоне. Нарочито снажно су бомбардоване луке Порт Дарвин и Бруме.

Образовање јединствено војно командо за Иран и Ирак

Према званичним британским вјештама стављени су Иран и Ирак под јединствено војно командо под заповедништво генерала Вилсона. Коментаришући ову вјест истиче „Ројтер“ да то доказује све већи значај иранског и ирачког територија у вези са напредовањем њемачких трупа у Кавказу. Њемци се налазе један сат лета од иранске границе Енглеске снаге у Ирану и Ираку налазиле су се под заповедништво команданта Индије генерала Вавела.

Новим уређењем предвиђела је Енглеска организацију трију одвојених граница: Источне Индије према Јапану, Египта према италијанској Африци и Ирана и Ирака према Њемцима на Кавказу. Чињеница да команда британског ваздухопловства није могла да изврши личну поделу објашњава се ошким саврештава којима Велика Британија и савезници располажу на том сектору.

Генерал Вилсон, као што је познато био је командант операција британских трупа током грчког похода. И поред тога изјавио је Черчил да је Вилсон један од најбољих стратега. Он је од сада командовао 10 трмионом.

Турска штампа коментарише са интересовањем образовање нове британске војне команде за Иран и Ирак. Истиче се међу осталим да се осовинске трупе сада налазе свега један сат лета од иранске границе. Истиче се да истовремено са стањем које у Египту повлачи су пажњу генерала Александра, одржавајући се у Ирану обриси развоја догађаја, који би у најскорије вријеме могао да претвори ту земљу у ново попуштене ратних операција.

Западна Европа

Док је британска авиација уверила током последњих дана своје нападе на западну и југозападну Њемачку, совјетско ваздухопловство је покушало да наведе своју акцију на источним и северним крајевима Рајха. Сви ти напади нијесу довели ни до каквих резултата. Једино је у западној Њемачкој цивилно становништво претрпјело извесне губитке.

Ваздухопловство Рајха гађало је међутим са видљивим успјесима постројена од ратног значаја у скоро свим државима Енглеске. Нарочито су жестоко бомбардовани градови Филтон и Свиндон, где су погођена велика постројена ратне индустрије. Други јавили су напад један британски брод од 3000 тона, те су му задали пуно постода и потопили га. Њемачки авиони су спљусали тачку у над Калвадом Чо-Маншом. Један број је такође погођен један други је претрпјео трајну штету.

Њемачка прима хладнокрвно бразилско-јапанску објаву рата

Њемачки листови коментаришу у кратку силу о бразилској објави рата Силва Осовине, истичући да та објава практично скоро ништа не знача. Уствари бразилско-јапанска ратна објава не може имати никаквог значаја са својим војним бродоловним старим 30 година. Бразилски народ ће сазнати о овом трошкун шта значи бити савезник Сједињених Држава, као што је то истакнуо претседник Вилгас. Између Њемачке и Бразилије не постоје никакве супротности у интересима. Нарочито на привредном пољу односи су били најпријатељскији. Њемачка је увијек имала највеће разумијевање за бразилско-јапанске интересе и избежавала је све што би могло да отежа ситуацију. Бразилија је на то одговорила најрачоборнијим држањем.

Сједињене Државе су, служећи се упорним такмама у Бразилији, одишале војну помоћ у Африку, Египат и Совјетски Савез. Бразилско-јапанске везе су стављене на расплатане од бразилско-јапанских снагама. Осим тога је бразилски министар иностраних дела, током конференције у Рио де Жанејру, потстр-кавао слободне америчке државе да прекину односе са силама Осовине. Након тога су Њемци и Италијани били бачени у аутоворе, где се према њима поступало на најнедостойнији начин. Осовинско бродоловје је било конфисковано. Прославни месица су бразилски авиони добили налог од своје владе да пуцају на осовинске подморнице.

Политичко-дипломатске информације довршавају чланак тврђом да је сада најпопушљивији тренутак да се бразилски народ доведе пресудно против оних који су без икакве потребе жртвовали слободу Бразилије.

ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 31 АВГУСТА 1942-XX
Фиреров Главни Стан јавља:

Јужно од Донега Кубања наставиле су њемачке и румунске трупе да у жестоком борбама одбацују непријатеља изград у правцу обале Црнога Мора. Противавионска артиљерија потопила је једну совјетску топовачку. Јужно од Стаљинграда сломиле су њемачке трупе противничке положе и уништиле велике контингенте болњевника, те се налазе сада 25 километара јужно од града. Ноћни ваздушни напади извадили су у Стаљинграду велике пожарне Сег тога су са добрим успјехом нападнути железнички објекти и противнички аеродроми источно од Волге. У близини Роушефа наставиле су непријатељ на више тачака своје нападе са јаким контингентима пешадије на оклопљених одреда. У жестоком борбама разорено је 48 совјетских борбених кола. 38 од њих разорено је само једна јуришни одред. Јужно од Ладоског Језера поново су одбијени совјетски напади. Италијански јуришни чамац потопили су у ноћи на 15 августа на Ладоском Језеру једну совјетску топовачку и један трговачки брод. Њемачки борбени авиони нападнали су дану и ноћу важне војне циљеве у источном делу Велике Британије и Милденда, бацајући експлозивне и запаљиве бомбе.

25 августа навојерао је командант једне ловачке ескадриле на источноме фронту своју 150-ту ваздушну побједу.

ВАНРЕДНИ ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 31 АВГУСТА 1942-XX

Фиреров Главни Стан јавља:

Њемачке подморнице задале су посљедње седмице опет тешке губитке непријатељској пловиди. У жестоком и тешким борбама потопиле су оне у Атлантiku, у Каранском мору и у водама западне Африке, и поред јан одбране непријатељских поморских и ваздухопловних снага 30 бродова од укупне тонежажа 100.000 тона, на саставу конвоја или изолованих. Торпедовано је још 5 бродова.

Једна од њих која се нарочито бави англо-американској пропаганди, нарочито после уласка Бразилије у рат, претставља једна од најважнијих савјетских органа Бијеле Куће јављају да се 20 јужноамеричких република налазе у борби против Тројке Пакта која се објавила спљуснуће влада.

Једна од њих која се нарочито бави англо-американској пропаганди, нарочито после уласка Бразилије у рат, претставља једна од најважнијих савјетских органа Бијеле Куће јављају да се 20 јужноамеричких република налазе у борби против Тројке Пакта која се објавила спљуснуће влада. Изгледало је многом вјештама који се стижу на јужне Америке, не претставља и солидарност народа. У раним републикама јужноамеричког континента претставља питање солидарности са Сједињеним Државама уворк дубоких унутрашњих неспоразума који се, као што се често догађа у тим аземљама, свршавају у жестоком сукобима и револуерској пуцањави између присталица Вашингтона и људи који тешко подносе одвратни јарам америчког империјализма. Један такав сукоб одигра се у колумбијском парламенту у Боготи. Током једне дискусије о помоћи која се се требала дати Бијелој Кући отпочела је одјелном револуерска пуцања. Док је неколико посланика успјед надобивених рана пало иза својих кула, други су се хватили у кошта. Дотрпали су сјемста вратари, којима је тек послије многих напора успјело да очисте дворау, у којој је претседник осог старо сасвим сам, те је морао прекинути сједињу.

Посљедњих дана вршиле су осовинске ваздухопловне формације два снажна бомбардовања поморских и ваздухопловних база на острву Малти. Британска авиација је покушавала да спречи нападачке авионе у извршењу задатка, те је дошло до огромних губитака у ваздуху, приликом којих су оборених 4 британска авиона. Осовинске формације нијесу претрпјеле никакве губитке, те су са видљивим успјехом извршиле свој задатак.

КРАТКЕ ВЈЕСТИ ИЗ ИНОСТРАНСТВА

— На Филипинима, на Корјер, Јапан и Британско ваздухопловство је сада нових концентрационих логора за ратне заробљенике. Једно саопштење јапанских војних власти дод је да су те концентрационе логоре већ створиле.

— Јапански авиобродови у Стаљинским Државама извршиле су један од најважнијих авиацијских кретања који су се вратили у отворени пријемљави су у аустралијској кола Шара.

— Недостатак особља и потреба штедења гужавних обрета на токовима присиле су Сједињене Државе да ограниче поделу вјешта на Јеланут мјесто.

— Италијанске и њемачке подморнице потопиле су велики број нових осовинских обале Сједињених Држава два Северноамеричка и два енглеска трговачка брода. Један од тих бродова пр узгоје је војне коверте за сједињене Државе. Један други брод био је потопљен сировинама, потребним за ратну индустрију у Сједињеним Државама.

— Један португалски бродски бродски брод потопљен је великом бродоловном са једном британском ваздухопловном бродом, торпедовано је још 4 бродска обале од стране једне јапанске подморнице.

— Током једне вјеште Северноамеричке авиације у колумбијском парламенту на Франсиско Суарезу се у разбој једна тешка објавила: Погибно је 5 чланова послале.

— Генерал Стаут настоји да на сваки начин спречи избор брата Јејерсона за председника држави Северноамеричких Држава.

— Стаљин још увек није одговорио на телеграма који му је упутио енглески министар претседник британског поврата из Москва.

— Ова извештаја, која нема преседата у историји дипломатије, не спомиње се од стране британских листова.

— За јужноамеричку везу је нова континентална шпанска државина која је била упућена на источни фронт у саставу Планае Дивизије.

— Устава потешкала у снабдевању материјалом морала су бити успорени радњи на њемачкој острви Хајф Бергун. Истиче се по којем од њих двоје отвореног вјешта.